

Metody stylistického výzkumu

Jsou rozdělovány na tradiční a moderní.

A. Tradiční

To jsou metody, které mají empirický charakter, které jsou založeny na osobní zkušenosti a intuici toho, kdo slohový rozbor provádí. Rozhodující je přitom jeho *jazykové vzdělání*, tzn. znalost jazykových a stylových norem a stylových hodnot u jednotlivých prostředků a jevů.

Rozdíl prvák - vy (zkušenosti s jazykem obecně máte vyšší) - ev. já.

Proto se ve vztahu k analýze textu také rozlišuje se pojem laik, „pouhý čtenář“, který je nazýván příjemcem, a odborný vykladač, který je nazýván pozorovatelem. Jeho přístup k textu je víceméně extrakomunikační, kdežto u laika komunikační.

Co se v textu při slohové analýze sleduje?

Při stylistickém rozboru sledujeme především *zvláštnosti*, např. čím se jevy v textu liší od neutrální jazykové normy, čím se text liší od běžného standardního úzu a koneckonců i neobvyklé uspořádání jenom neutrálních prostředků může být nápadné atd.

Sledujeme zvláštnosti záměrné, ale nevylučujeme ani tzv. nahodilé nebo tzv. návykové (např. Hrabal záliba v užívání slova optat se X zeptat se - zejména pokud jde o autorský styl tak je i toto důležité).

Formalisté a strukturalisté např. tvrdili, že i takové zvláštnosti jako je tisková chyba, překlep, mohou dotvářet styl básnického díla. Ale to je jistě krajní názor.

Základní metody, postupy, které jsou nazývány tradiční jsou analýza, interpretace a srovnání.

Konkrétní metodika při **analýze** textu, tak jak ji kdysi popsal K. Hausenblas, má tyto možnosti:

Rozdíl je tedy v tom z kterého konce se k výkladu stylu, resp. výstavby textu přistupuje.

Interpretace spočívá v tom, že nemůžeme zvláštnosti, které v textu objevíme jen automaticky posbírat, ale musíme se snažit vysvětlit jejich funkčnost v textu. Proto se většina stylistických rozborů nazývá Jazyk a styl něčeho. Jazyk znamená víceméně popis jevů a prostředků, styl - jejich funkční využití. Např. zjistím v románu výskyt slučovacíh souřadných spojení větší než je obvyklé, musím uvažovat o souvislosti s tematickým plánem, s celkovou kompoziční strukturou, jaký mají v textu účel.

Zastavme se u **srovnání** - 1) na metodě srovnávací jsou založeny zejména rozborů tzv. vývojové (dynamické), které zahrnují např. celé autorovy texty od začátku do konce, nebo se takto sleduje vývoj i jiných textů, např. publicistických atd.

2) Nebo můžeme srovnávat různé verze, varianty určitého textu, díla. Na opravách a změnách se projeví principy utváření stylu často více než na textu jediném. Př. Hrabal - 3 verze Hlučné samoty, 1. verš, obecná čeština, 2. próza, obecná čeština, 3. próza, spisovná čeština. Srovnáním se např. mimo jiné ukázalo, že poslední stylizace, podoba stylu je vzhledem k smyslu textu neúčinnější.

3) Nebo typické jevy stylu vyniknou srovnáním 2 textů z různých oblastí, 2 autorů (srovnávací studie, např. Mácha a Klicpera, Hrabal a Ota Pavel atd.)

4) Další možností je srovnání překladu a originálu, to většinou mnoho řekne o kvalitách stylu obou textů.

Závěrem k tradičním metodám: platí zásada opakovaného čtení: třebas až při 30. čtení můžeme přijít na něco důležitého.